

**Fenntarthatóságra nevelés
a
Pápai Városi Óvodákban**

Fenntartható fejlődés alap gondolata

2015 őszén az ENSZ közgyűlésen konszenzussal elfogadott **Fenntartható Fejlődési Célok** (Sustainable Development Goals) végrehajtása, azaz a világ fejlődési pályájának fenntartható irányba állítása az ENSZ eddigi egyik legnagyobb vállalkozása. A javaslatcsomag (eredeti címen: „Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development”) 17 célt és 169 alcélt tartalmaz.

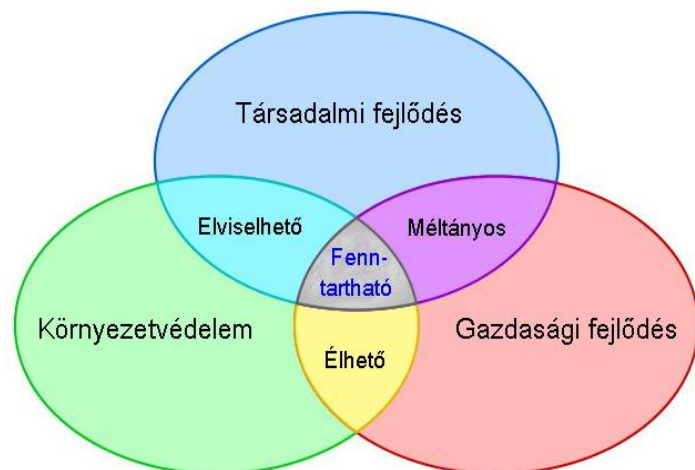
A Fenntartható Fejlődési Célok tudatosan összefonják a társadalmi, a természeti és a gazdasági jellegű feladatokat, mert alapnézete, hogy maguk a problémák is összefonódnak.

A fenntarthatóság alapelvei

1. Amit a környezetbe bocsátunk, az nem haladhatja meg a környezet befogadó/feldolgozó képességét.
2. Amit a környezetből kitermelünk, az nem haladhatja meg a környezet újratermelő képességét.
3. A nem-megújuló erőforrások felhasználásának a mértéke nem haladhatja meg azt az ütemet, amilyen arányban helyettesíteni tudjuk őket megújuló erőforrásokkal.

Alapelvek továbbá:

- Holisztikus megközelítés elve
- Generáción belüli és generációk közötti szolidaritás
- Társadalmi igazságosság
- Az erőforrások fenntartható használata
- Integráció
- Helyi erőforrások használata
- Társadalmi részvétel
- Társadalmi felelősség
- Elővigyázatosság és megelőzés elve
- A szennyező fizet elve

Fenntartható fejlődési célok

- 1. A szegénység felszámolása**
- 2. Az éhezés megszüntetése**
 - 3. Egészség és jólét**
 - 4. Minőségi oktatás**
 - 5. Nemek közti egyenlőség**
- 6. Tiszta víz és alapvető köztisztaság**
 - 7. Megfizethető és tiszta energia**
- 8. Tisztességes munka és gazdasági növekedés**
 - 9. Ipar, innováció és infrastruktúra**
 - 10. Egyenlőtlenségek csökkentése**
- 11. Fenntartható városok és közösségek**
 - 12. Felelős fogyasztás és termelés**
 - 13. Fellépés az éghajlatváltozás ellen**
 - 14. Óceánok és tengerek védelme**
- 15. Szárazföldi ökoszisztémák védelme**
- 16. Béke, igazság és erős intézmények**
- 17. Partnerség a célok eléréséért**

A Fenntarthatóságra nevelés céljai és feladatai

Célunk

Célunk, a gyermekek környezettudatos magatartásának megalapozása az óvodai élet szerves részeként. Olyan tevékenységek és cselekedtetések biztosítása, mely során a gyermekek játékba integráltan, a különböző érzékszerveiken keresztül szerezenek tapasztalatokat a természet sokszínűségéről, annak védelméről. Alakítsuk bennük a természet és az ember szoros kapcsolódását, egymásra gyakorolt hatásait. A természetet, mint élő létezőt tartsák számon, tisztelete és szeretete differenciálódjon az óvodás évek alatt. Célunk, hogy a különböző műveltségterületeken, játékos cselekedtetéseken, játékos tanulási helyzetekben és a nevelésünk során megjelenjenek a fenntartható fejlődés alapelvei, nemcsak elméleti szinten, hanem a mindennapi tevékenységeinkbe ágyazottan.

Valamint célunk olyan, jövőbe mutató ökológiai életszemlélet formálása, mely kihat a felnövekvő gyermekek életmódjára, testi, lelki, szellemi egészségére és világképére.

Feladataink

Az óvoda dolgozóinak érzékenyítése:

- A felnőtt dolgozói közösség környezettudatos szemléletmódjának, életvitelének folyamatos fejlesztése.
- Holisztikus gondolkodás és annak megélése
- Ökológiai tudatformálás
- Perspektíva váltás
- Jó gyakorlatok kialakítása
- A természetre, mint élő létezőre tekintés, melynek szerves része az ember.
- Kölcsönös támogató kapcsolat a természet és az ember között.
- Ökológiai-én kifejtése (az Én kiterjesztése a természeti világra)
- Az intézményvezetés és kollektíva példamutató elköteleződése.
- Külső és belső hospitálásokkal, jó gyakorlatok bemutatásával.
- A Környezeti nevelés képzéseiben való részvétellel.
- Fenntartható fejlődést segítő napok szervezésével.
- Munkaközösségek szerveződésének biztosításával, a munkaközösség munkája során.

Fenntarthatóságra nevelés lehetőségei az óvodában

Az óvoda felnőtt közösségére vonatkoztatva

- A fenntarthatóság fogalma és tartalma nem képez különálló műveltségterületet az óvodai nevelésben.
- A fenntarthatóságra nevelés a vezetőség, az elkötelezett óvodai közösség ökológiai szemléletén alapul.
- A fenntarthatóságra nevelés lehetőségei beépülnek az óvodai élet mindennapjaiba természetes módon, aktívan, cselekvő formában és valamennyi nevelési és oktatási szintéren megjelenik.
- Hiteles, példamutató érték közvetítés az óvodában.
- Távolatokban való gondolkodás, jövőbe tekintés.
- Helyi társadalmi, gazdasági és civil szervezetekkel való szoros együttműködésre való törekvés.
- Pedagógus kompetenciák fejlesztése külső és belső hospitálásokon.
- Témához kapcsolódó továbbképzések támogatása, részvétel.
- Széleskörű tájékozódás.
- A gyermekek egyéni képességeikhez és fejlettségeikhez mérten, differenciált bánásmód elveit érvényesíteni.

Gyerekek érzékenyítése

- Testi és lelki biztonság megteremtése
- Helyi érzelmi kötődés alakítása (intézmény, város)
- Érzelmi nevelés alapozása
- Környezeti problémák érzékenyítése szenzitív játékokkal
- Stresszoldó képesség alakítása
- Kritikus és önkritikus gondolkodás fejlesztése
- Természeti, társadalmi, gazdasági összefüggések megláttatása (holisztikus szemléletmód alakítása)
- Ökológiai szemlélet alakítása
- Környezet-és egészségtudatosság formálása
- Természet erőihez, őselemeihez, jelenségeihez, anyagaihoz úgy közelíteni a gyermekeket, hogy a külső megismerésük érzékszervekkel alátámasztott tapasztalássá váljon.
- A megszerzett élményük külsőből belső élménnyé mélyüljön.
- Összekötődjenek a természeti minőségek lelki minőségeikkel, érzeteikkel.

- Ismerjék fel a gyermekek a környezetükben rejlő hétköznapi kincsek felfedezését.
- Szükséges, hogy a természettel való egységérzését kialakítsuk.
- Felismertetni velük, hogy emberként a természet, az élővilág részei vagyunk. Viselkedésünk és magatartásunk befolyásolhatja a környezetünket.
- Természet tiszteletének és szeretetének megalapozása.
- Belső igény kialakítása, hogy összekapcsolódjanak a természettel.
- Tematikus kirándulások, séták szervezése, lebonyolítása.
- Tematikus projektek rendezése a zöld jeles napokhoz, világnapokhoz, hagyományokhoz igazodva.
- „A Platánfák titkos kertje” interaktív ösvények a Várkertben

A fenntartható fejlődés céljai közül az alábbiak valósíthatók meg az óvodában

Fenntartható fejlődési célok	Óvodai feladatok, lehetőségek,
1. A szegénység felszámolása	A gyermekek érzékenyítése a szegénység felszámolására játék, játékos cselekvésben való tanulás, szenzitív gyakorlatokkal, terepi tapasztalással, tevékenykedtetéssel, felfedeztetés élménypedagógia által (pl. cipősdoboznyi szeretet, élelmiszergyűjtések, Szent Erzsébet napi gyűjtések, rászorulóknak segítése).
2. Az éhezés megszüntetése	Kerti munkák, komposztálás, öntözés, talajtakarás, vegyszermentes kertészkedés, tájba illő növényzet támogatása. Gyógynövény, fűszerkert kialakítása, ápolása. Élelmiszerek útjának végig követése a gazdától az asztalunkig. Maradék felhasználása és az étel pazarlás elkerülése. Tudatos fogyasztói, vásárlói minta mutatása pl.: piac látogatás.
3. Egészséges jólét	Mentális egészség fontossága, stressz kezelési technikák elsajátítása, együttérzés és empátikus képességek fejlesztése.(pl.: gyermek jóga, Boldog óra, Pompás Napok, Kerekítő manó, Göbel Orsolya: Varázsjátékok, imaginációk,...) Érzékenyítés az egészséges életmód megtapasztaltatására (szabad levegőn való mozgási lehetőségek, egészséges táplálkozás, gyógynövények, megfelelő víz fogyasztása, pihenés, tartalmas kikapcsolódás). Közösség megtartó erejének megtapasztaltatása. Pozitív minta adása, felnőtt óvodai közösség mintakövetésre alkalmas életmódja. Törekedni a környezetkímélő tisztítószer használata, energiatakarékos izzók, fűtési rendszer energia takarékoságára.
4. Minőségi oktatás	Tevékenységek központú pedagógia alkalmazása a csoportszobában és egyéb tanulási körülmények között. Felismerni a helyi fenntarthatósági lehetőségeket és partneri kapcsolatok kiépítése.

	<p>A tevékenységben megvalósuló tanulás során kiemelt szerepet kapjon a játék, a játékos cselekvéses tanulás, a szenzitív módszerek, terepi tapasztaltatás, a tevékenykedtetés, a felfedezettetés, kooperatív tanulási elemek, tematikus tervezések, projektpedagógia.</p> <p>Intézményvezetés és óvodapedagógusok példamutató magatartása, szemléletbeli elköteleződése.</p> <p>Külső és belső továbbképzéseken való részvétel a fenntartható fejlődés jegyében.</p> <p>Hospitálási lehetőségek biztosítása, „jó gyakorlatok” megosztására való törekvés, munkaközösségek szerveződésének támogatása a vezetés által.</p>
5. Nemek közti egyenlőség	<p>Nemek közti különbségek tisztázása, fejlődési és érési fokozatok segítése, szituációs játékok alkalmazása.</p> <p>Képességek fejlesztése nembéli érési folyamatok figyelembevételével.</p> <p>Megvalósítani a nemek közti egyenlőséget.</p>
6. Tiszta víz és alapvető köztisztaság	<p>A víz élettani fontosságának megismertetése tapasztaltatással, cselekedtetéssel, játékba ágyazottan. Jeles napok megünneplése (pl. Víz Világnapja). Vizes élőhelyek és víztisztítással kapcsolatos helyek felkeresése, terepi megtapasztaltatás biztosítása. Helyi lehetőségek és adottságok feltérképezése, használata.</p> <p>Felelős vízhasználatra nevelés, az óvodában dolgozók felelős magatartása a vízhasználattal kapcsolatban.</p> <p>Ökológiai szemléletformálás a kollektíva körében.</p> <p>Szelektív hulladékgyűjtés és újrahasznosítás.</p> <p>Egészségügyi előírásoknak megfelelően növényápolás és állatgondozás lehetőségének biztosítása.</p> <p>Közegészségügyi intézmények látogatása (védőnő, rendelő, gyermekorvos, kórház...).</p>
7. Megfizethető és tiszta energia	<p>Energiatakarékos szokások és szabályok kialakítása és betartása a felnőtt dolgozókra vonatkozóan.</p> <p>Az óvoda működtetésében a vezetőség kiemelten törekszik a környezetkímélő anyaghasználatra, energiatakarékos világításra, környezetbarát fűtésrendszer kiépítésére, üzemeltetésére,</p>

	<p>energiatakarékos nyílászárók, szigetelés biztosítására.</p> <p>Szülők bevonása az energiatakarékosságba.</p> <p>Gyermekek tájékoztatása, szokások kialakítása ezen a téren.</p>
8. Tisztességes munka és gazdasági növekedés	<p>Az óvodában a környezettudatos magatartás kialakítása megjelenik az alapdokumentumokban, mely biztosítja az elköteleződés lehetőségét a fenntarthatóságra. Meghatározottak a fenntarthatóságra nevelés elvei alapján folyó nevelőmunka jellemzői, környezet-és egészségtudatosságra nevelés elvei és területei.</p> <p>A gyermekek nevelésénél figyelembe vesszük az egyéni képességeket, a differenciálás módszerét alkalmazzuk, a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek fejlesztésére hangsúlyt fektetünk (felzárkóztatás, tehetség ígéretesek gondozása). A munkajellegű tevékenység szinterei az önkiszolgálás, az alkalomszerű munka, a naposi munka, növény- és kisállatgondozás, melyek elősegítik a munka szeretetét.</p>
9. Ipar, innováció és infrastruktúra	<p>Szemléletformálás, attitűd alakítása. Alkotás örömeinek megtapasztaltatása.</p> <p>Bátorító nevelés alkalmazása.</p> <p>Új pedagógiai módszerek alkalmazása, kipróbálása (Projekt pedagógia, Élmény pedagógia, drámapedagógia, kooperatív tanulás, konstruktív pedagógia...).</p>
10. Egyenlőtlenségek csökkentése	<p>A gyermekek testi, lelki, szellemi egyenlőtlenségeinek kezelése, egyenlőségi lehetőségek, tennivalók megbeszélése.</p> <p>Esélyegyenlőség biztosítása a gyermekek között.</p> <p>Felzárkóztatás biztosítása, kirekesztettség kezelése, beilleszkedések segítése.</p> <p>Másság elfogadása, empátikus képességek fejlesztése.</p> <p>Szakemberek bevonása a nevelő-oktató munkánk eredményességéért.</p>
11. Fenntartható városok és közösségek	<p>Az óvoda udvara legyen mentes az erősen allergetizáló, sérülést okozó és mérgező növényektől.</p> <p>Az óvodakertben a helyi sajátosságokat figyelembevéve jelenjen meg a veteményes, - fűszer - és gyógynövénykert. Azok gondozása, ápolása,</p>

	<p>termények, termések feldolgozása, fogyasztása ajánlott.</p> <p>Az óvoda udvarának játécai környezetbarát anyagokból, előírásnak megfelelőek legyenek. Az óvoda udvarán megfelelő természetes és mesterségesen létrehozott árnyékolások legyenek, ivókút kialakítása.</p> <p>Az óvoda udvara pormentes legyen.</p> <p>Nagyobb zöld felületek biztosítása helyi lehetőségeket figyelembe véve.</p> <p>Szelektív hulladékgyűjtés biztosítása, újrahasznosítási lehetőségek kihasználása.</p> <p>A város, az óvoda szűkebb és tágabb környezetének megismertetése a gyermekekkel. Természetes élőhelyeinek látogatása séták, kirándulás alkalmával (Várkert, Kékfestő Múzeum, Könyvtár, Múzeumok, Tapolcafő forrás, Szennyvíztisztító telep, Bakonybél, Huszárokölőpuszta, állatmenhelyek, Mekegő, piac...).</p> <p>Az óvoda működtetésénél a vezetőség törekszik a környezetbarát anyagok használatára, balesetmentességre.</p> <p>Az intézmény kapcsolatrendszerének kialakítása és ápolása.</p>
<p>12. Felelős fogyasztás és termelés</p>	<p>Szükséglet és igény közötti különbségek érzékeltetése.</p> <p>Megismertetni a szülőket és gyermekeket a megújuló erőforrásokkal, káros-hasznos hatásaival.</p> <p>Hulladékcsökkentés, újrahasznosítás alkalmazása.</p> <p>Tudatos vásárlási szokások – ehhez kapcsolódó jeles napok tematikus feldolgozása. Helyi igények, lehetőségek összhangjának figyelembevétele.</p> <p>Óvodakertben növény- és gyümölcstermesztése, piacok látogatása.</p>
<p>13. Fellépés az éghajlatváltozás ellen</p>	<p>Éghajlatváltozás ismert okainak megismertetése a gyerekekkel (légszennyezettség, talajerózió, víztartalék). Az őselemek tisztelete és szeretete, mely azok védelméhez vezet.</p> <p>Hasznos és káros tevékenységek megkülönböztetése.</p>
<p>14. Óceánok és tengerek védelme</p>	<p>Vizek élővilágának tisztelete, megismertetése, tapasztalatok gyűjtése.</p> <p>Veszélyeztetett fajok megismertetése.</p> <p>A víz körforgásával való ismerkedés.</p>

	A vizes élőhelyek és a víz, mint őselem, annak tiszteletére, szeretetére, megismerésére nevelés.
15. Szárazföldi ökoszisztémák védelme	<p>Az ember része a természetnek, nem feljebbvaló. A helyi életterek, természet megismertetése, cselekedtetés, tapasztalatszerzés lehetőségének biztosításával.</p> <p>Helyi védett fajok ismerete. Természetjárások, kirándulások megszervezése, tudatos és tervezett tevékenységek a természetes élőhelyek érzékszerveken keresztüli megismertetése. Természetes kertek létrehozása (madárvédelem, ehető növények, rovgargarázs...)</p> <p>Jeles napok megünneplése, családok bevonása, érzékenyítése.</p> <p>Partneri kapcsolatok kiépítése és fenntartása (szakemberek bevonásával, segítségével pl. Madarász, Zoo pedagógus, állatterapeuták, meseterápiás szakember...).</p> <p>Együttműködési lehetőségek kihasználása a helyi természetvédelmi szervezetekkel.</p>
16. Béke, igazság és erős intézmények	<p>Házirend aktualizálása. Szokás- és szabályrendszer kialakítása, betartása gyerekekkel, felnőttekkel egyaránt.</p> <p>Közös értékek felállítása és betartása intézményen belül.</p> <p>Partnerek munkájának megismerése, látogatás szervezése (Rendőrség, Családsegítők, Önkormányzat). Az együttérzés, empátia, egymás segítése, igazság és erkölcs fogalmainak megismertetése, érzelmi nevelés a különböző műveltségtartalmakon keresztül.</p>
17. Partnerség a célok eléréséért	<p>Helyi és országos civil szervezetekkel való partneri viszony kialakítása és fenntartása</p> <p>Összefogás, együttműködés, kölcsönös segítségnyújtás jelentőségének megismertetése. Megfelelő tanulási környezet biztosítása. Külső és belső továbbképzések a fenntarthatóság nevében. Óvodavezetés törekvése az építő és konstruktív kapcsolatok kialakítására, fenntartására.</p>

A Fenntarthatóságra nevelés programok, szervezetek, egyesületek által:

- Zöld Óvoda Program
- MME Madárbarát kert
- Lépten-nyomon Mobil Környezeti nevelés
- Zoo Ovi Program
- Gyermek jóga
- Boldogságóra Program
- Óvodai Dohányzás Megelőzési Program
- Hulladékcsökkentési Hét Programja
- Te Szedd! mozgalom
- Magyar Természetvédők Szövetsége
- Csodabogarak Alapítvány (Bogárháton)
- Állati Jó programok
- Kerekítő Manó
- Pompás Napok
- Magyar Nemzeti Parkok
- Natura 2000
- Huszárokelőpuszta – Bakonyi Kisbetyár Erdészeti Erdei Iskola
- Méhészeti Programok

A repertoár saját lehetőségekkel bővíthető!

A Fenntarthatóságra nevelés feltételei a Pápai Városi Óvodákban

Személyi feltételek:

- Óvodavezetőség
- Elkötelezett óvodapedagógusok
- Az óvoda alkalmazotti közössége (pedagógiai asszisztensek, dajkák)
- Kertész, karbantartó
- Kertépítő szakember
- Szakemberek, akik alkalmasszerűen segítik a munkánk (madarász, egyéb foglalkozás vezető)

Tárgyi feltételek:

Az óvoda csoportszobáiban, közös helyiségeiben:

- Zöld falújság az aktuális zöld hírekkel (szülők tájékoztatása, érzékenyítése).
- Növényzsigetek kialakítása, gondozása.
- Kisállatok a csoportban (halak, csiga, rovarok).
- Ismeretterjesztő anyagok (könyvek, táblák, kártyák).
- Szelektív hulladékgyűjtéshez szükséges edények, kukák.
- Népegészségügyi szabályoknak megfelelő kisállattartás.
- Természetes anyagok, eszközök használata játékeszközökként.
- Felfedezésekhez, kísérletekhez, megfigyelésekhez használható eszközök pl. elektromos mikroszkóp, nagyítók, okostáblák, laptop, akváriumok, terráriumok, vizes medencék, benti homokozó tálak....
- Öko-sarok (fejlesztő, interaktív játékok).
- IKT, digitális eszközök (laptop, okostáblák...).

Az óvoda udvarán:

- Komposztáló használata
- Magaságysok veteményesnek, fűszernövénynek, egynyári és évelő virágok.
- Méhecske csalogatóknak.
- Madáretetők –madáritatók – madárodúk kihelyezése, felügyelete, tisztítása.
- Ehető bogyós bokrok ültetése, gyümölcsfák ültetése, kezelése, ápolása.
- Ivóutak

- Kerti szerszámok felnőtt és gyermek méretben (locsolókanna, locsolótömlő, vödör, kapa, ásó, gereblye, lombsöprű, söprű, metszőolló)
- mezítlábas lépegetők

Finanszírozási rendszer, feltételek, támogatók:

- Támogathatja a Fenntartható fejlődés megvalósulását a szülők közössége
- Az óvodák Alapítványai
- Külső partnerek
- A Fenntartó, az éves költségvetésben feltüntetett és a Képviselőtestület által elfogadott tervek szerint
- A vezetőséggel egyeztetve, intézményvezető engedélyével. (Pályázatok)

Fenntarthatóságra nevelés megjelenése a Pápai Városi Óvodák alapidokumentumaiban:

1. Pedagógiai Program (mellékleteként)
2. Házi rend
3. Csoportnapló

1. **A Helyi Pedagógiai Programunk** tartalmazza a fenntarthatóság lehetőségeit. A Fenntarthatóságra nevelés a Pápai Városi Óvodákban – mellékletben csatolt dokumentuma a Pedagógiai Programunknak.
2. A **Házi rendben** megjelenik a szelektív hulladékgyűjtés, valamint a szülők bevonásának színterei az óvodánk fenntarthatóságra nevelésével kapcsolatban.
3. **A Csoportnaplóban** a fenntarthatóságra nevelés jelenjen meg a következő helyeken:
 - A nevelési tervben az egészséges életmódra nevelésen belül a **környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozásánál**
 - A nevelési terven belül az **érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés területénél.**
 - A nevelési terven belül a **munka jellegű tevékenységek** tervezésénél.
 - A **tematikus tervezéseknél** tudatosabb témaválasztások a fenntartható fejlődést segítően.
 - A **tervezés megvalósulásában** (reflexiók).

„A Platánfák titkos ösvénye” és „Károgi és Kurrogi” meseösvény

Biztosított és választható lehetőségek a fenntarthatóságra nevelés jegyében

Célunk, hogy a fenntarthatóságra nevelés megvalósulása érdekében lehetőséget biztosítsunk a Pápai Városi Óvodák gyermekei részére. A ösvényeken tapasztalati úton, érzékszerveket aktiváló, játékos cselekedtetések által lehetőség nyílik a gyermekek ökológiai szemléletformálására.

Tudnivalók az ösvényekről

- Az ösvényeken 4-4 kulcsos házikó rejti a gyermekek számára a játékos feladványokat, feladatokat.
- A házikók kulcsa a székhely óvodában kérhető el.
- Egy házikó több interaktív feladathelyzetet kínál a gyermekek részére. Annak végig játszása függ a gyermekek életkori és egyéni fejlettségétől.
- Egy házikó kinyitása alkalmas egy 45 perces foglalkozás kezdeményezésére.
- Mellékelt térkép jelzi az egyes házikók helyét, segítve a tervezést.

„A platánfák titkos ösvénye”

Az ösvény minden évszakban várja a gyermekeket. Minden egyes házikó, egy-egy évszakhoz kapcsolódó fejlesztő játékos helyzeteket.

1. állomás: **Ősz a titkos kertben**
2. állomás: **Tél a titkos kertben**
3. állomás: **Tavasza a titkos kertben**
4. állomás: **Nyár a titkos kertben**

Mesék-ösvénye: Károgi és Kurrogi

A mesék ösvényén egy -egy mese kerül feldolgozásra, interaktív játékokkal gazdagítva.

1. állomás: **A 7 holló**
2. állomás: **Az aranytulipán**
3. állomás: **Kacor király**
4. állomás: **La Fontaine: A holló és a róka**

Pápa, 2022.04.27.

Készítette: Somlai Nikolett Rózsa